

Broen til fremtiden

Alliance for en grøn og retfærdig omstilling

WORKSHOP OM BYGGERI PÅ ÅRSMØDET 2019

Arbejdsspørgsmålene i workshoppen var:

Hvad kan vi gøre i det eksisterende byggeri?

Hvad kan vi gøre for at reducere energiforbruget? Og hvordan kan Broen til fremtiden understøtte, at vi får rykket på energibesparelserne i skoler, på kontorer, i virksomheder osv.?

Hvad kan vi gøre i byggeprocessen?

- I nybyggeri kommer en væsentlig del af bygningens samlede klimabelastning fra materialer og mange af mulighederne for en klimavenlig drift er bestemt af beslutninger taget i byggeprocessen. Hvordan kan man påvirke byggeprocesser? Og hvad kan Broen til fremtiden gøre for, at vi får stillet krav til byggeprocesser og nybyggeri, så det bidrager til færre CO₂-udledninger?

Idekatalog til det videre arbejde i Broen til fremtiden i relation til byggeriet:

Nedenfor er samlet ideer og refleksioner, der kom frem på workshoppen. de er organiseret efter de tre niveauer som Broen kan arbejde på. Som en samlet **interessent på national politik**, som et **partnerskab hvor vi lærer af hinanden** og **konkrete aktiviteter ude på arbejdspladserne**. Både forslag i forhold til den eksisterende bygningsmasse og i forhold til nybyggeri er samlet her.

FORSLAG TIL FÆLLES TILTAG I ALLIANCEN OMKRING NATIONAL KLIMAPOLITIK (MEST) I RELATION TIL BYGNINGER:

- Alle arbejdspladser skal have en klimarepræsentant, der indgår på linje med tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i samarbejdet med ledelsen.

- Partnerskabet skal efterspørge politiske handlinger, der underbygger at energibesparelser øges i eksisterende byggerier. Den indlejrede energi i nye materialer skal indgå i retningslinjer for hvad der kan bruges af materialer og renoveringsplaner.
- Hvad der er bæredygtigt byggeri? Det er især fagfolkene, som ved dette og ikke nødvendigvis politikerne. Broen til fremtiden udarbejder vores bud på hvordan man skal forstå bæredygtigt byggeri. Den skal tage fat både materialer, der skal kunne genanvendes og tage fat i de processer i byggeriet, der i dag betyder vi laver fejl og skal bygge om – vi spilder både materialer og tid.
- Broen til fremtiden skal fremme brugen af genanvendte materialer, cirkulær økonomi. Cirkulær økonomi skaber både rammerne for at genbruge vores materialer og kan skabe arbejdspladser. Broens fokus have fokus på kvaliteten af de arbejdspladser og mulige tab af vilkår. For hvor meget man kan tjene ved fx at rense mursten og kan de nye jobs have nye arbejdsmiljøproblematikker. Fremme af genbrug af materialer og renovering skal underbygges af afgifter eller tilskud på brugen af dem fx ved ekstra klimaafgift på brugen af beton eller andre CO2-tunge materialer.
- Uddannelserne og efteruddannelserne skal kvalificere vores medlemmer til at deltage i den grønne omstilling. For byggeriet handler det både om nye materialer, viden om energirenovering og kompetencer omkring drift af bygninger.
- Bæredygtighedsmærker på alle bygninger, gerne på et statsligt niveau, altså et mærke for hvad har det kostet i CO₂ belastning fra råstofudvinding til bygningen (eller mere brug af allerede eksisterende mærker LAC/Cradle to Cradle).
- Husk opmærksomhed på ældre bygninger, der ikke kan klare at helt de samme energiforbedringer, da deres konstruktion er for gammel. Her kunne måske åbnes op for at investeringer i VE kan kompensere i fx en andel af en vindmølle. Fordi selvom bygningen måske ikke kan renoveres og dermed energiforbedres, gør dette ikke altid noget, da nogle af de ældste bygninger også er dem som holder i flest år, pga. den gode kvalitet af materialer. Dermed er det bedre at investerer i andre løsninger end at rive den ned.
- Dilemmaet mellem ejer/lejer er en vigtig pointe at have sig for øje når man diskuterer hvad der kan gøres med eksisterende byggerier. I relation til energiforbedringer er det ejeren, der har udgiften men lejereren, der ofte sparer udgiften til forbrug. Nye typer af huslejer, der indeholder aftaler om finansiering til forbedringer, der blev afdraget via energibesparelsen. Det ville det flytte incitamentet til ejer som ville få en forbedret sin bygning.

- Udlejningsejendomme vil have glæde af mere funktionelle bygningskonstruktioner/rumkonstruktioner, hvor bygningen i højere grad muliggør ændringer i behovet pr. kunde.

FORSLAG TIL AKTIVITETER HVOR VI BRUGER PARTNERSKABET TIL AT STYRKE HINANDEN:

- Bruge platformen til at komme op på den store klinge i debatten om fremtidens arbejdspladser. Hvordan sikrer vi arbejdspladser og job, der bidrager til en bæredygtig fremtid. Så vi ikke bygger noget skidt, men bygger noget bæredygtigt.
- Vi skal bruge den gode energi, der er lige nu omkring klimabeskyttelse til også at lave nogle af de ting, der måske ikke er økonomisk rentable, men som bidrager til en bæredygtig fremtid.
- Indgå meningsfulde partnerskaber er en vigtig brik i spillet om at reducere energiforbruget i allerede eksisterende byggerier. Disse partnerskaber er især vigtige hvis de skaber mulighederne for at fagene taler sammen og kommer med løsninger og deler bedste erfaringer og viden. Her spiller Broen til fremtiden især ind, da de skaber et rum for videreformidling af erfaring og diskussioner af løsninger, hvoraf man kan se denne gruppe som en byggearbejdsgruppe. Det er vigtigt, at de i faggrupperne rækker ud efter hinanden og konkret bruger hinandens netværk og kontakter i partnerskaber, især de forskellige fagforeninger. Det vil fx sige lave fælles arrangementer. Nogle af disse løsninger og beslutninger der så kommer til bordet, skal derfra bruges i lobby-arbejde, til at få energibesparelse og fordelene ved renovering mere på den politiske dagsorden.
- Selvom der skal fokus på organisatoriske samarbejder samt statsligt engagement, er det også vigtigt at danne et folkeligt engagement. Hermed, hvis man netop benævner adfærdsændring, er det også vigtigt at tænke adfærdsændring af det private. Dette kunne i fremtiden være relevant at være fortalere for kollektivitet i det private. Netop at Gøre brug af fællesarealer i almene boliger, hvor man i højere grad går væk fra forbruger mentaliteten, og i stedet fremskynder fællesskabet.

FORSLAG TIL KONKRETE AKTIVITETER PÅ ARBEJDSPLADSERNE:

- Adfærdsændringer, der betyder lavere energiforbrug. Vi er alle brugere af bygninger. Det betyder at vi kan gøre en forskel i relation til energiforbruget i vores bygninger. En varmemester skal ikke stå alene med at forsvare de valg, der er taget i bygningen omkring temperaturer mv. Bygningen kan lave serviceaftaler, der bestemmer temperaturer, lys mv. (SLA). Alle skal vide noget om den. Brugere af bygningen kunne fx også blive bedre til at tænke hvordan deres adfærd kan hjælpe

energieffektivitet, som at tage en ekstra trøje med hvis man er tilbøjelig til at fryse, så man ikke behøver skrue for højt op for varmen. Der skal dermed, på arbejdsplads niveau være enighed om forbrug, der skal skabes en kultur og service-level-agreement (SLA).

- Sikre at de driftsansvarlige har de rette kompetencer inden for energieffektivisering. Også i relation til indkøb af teknik som bruger mindre energi.
- Vælg en klimarepræsentant, der kan koordinere arbejdet på tværs af bygningsansvarlige, indkøbere og andre ansatte.
- En væsentlig del af klimabelastningen fra nybyggeri ligger i materialerne til byggeriet. Fordelingen mellem materialer og drift ligger på henholdsvis 70% og 30%. Derfor er første og vigtigste faktor at forandre ved nybyggeri brugen af materialer. Det kan være fokus på genbrugte materialer, men også på klimabelastning i produktionen af nye materialer. Konsekvensen af det er også at se på mulighederne for genanvendelse af konstruktioner og materialer når bygningen nedrives. Det betyder fokus på produkter af god kvalitet, da disse produkter holder til genanvendelse. Denne problemstilling kan der skabes engagement for på arbejdspladserne, og særligt hvis det kombineres med arbejdsmiljøet. Målet er at bruge sin arbejdstid på at skabe en god fremtid, og ikke bare bruge det billigste produkt muligt.
- Påvirk arbejdspladsens udbud af energiforbrugende udstyr og byggeopgaver med klimakrav. Det kan både være krav, der handler om materialernes CO2 belastning, om energikrav til produkter og energirenovering af bygningen. Problematikken er vægtningen af udbuddet i de offentlige udbud, her skal man være opmærksom på hvordan pris spiller sammen med andre kravspecifikationer.